

OPRAVDOVÝ
KREŠŤAN
 POLITICKÝ A SPOLOČENSKÝ TÝŽDENNÍK.
 LUDOVÁ PRÍLOHA „SLOVENSKÝCH NOVÍN“.

<i>Predplatná cena:</i>		Vychodi každú nedeľu.	<i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti, VI. okr., Aradi-utca 14.
Na celý rok	2 zl. — kr.	Zodpovedný redaktor a vydavateľ: VIKTOR HORNYÁNSZKY.	Sem sa majú posielat predplatky a dopisy. Nevyplatené listy sa neprijímajú.
Na pol roka	1 „ — „		
Na štvrt roka	— „ 50 „		
Jednotlivé číslo 3 kr.			

V myšlienkach.

Robotnícké osady.

Ľretí prostriedok, ktorým sa polozenie robotníkov dá mohutne napomôcť, je zakladanie robotníckych osád.

Zakladanie robotníckych osád je vážnou otázkou hlavne vo väčších fabrických mestách, kde sa nachodí robotníctvo vo veľkom počte. Takéto fabrické mestá bývajú obyčajne veľmi zaľudnatené, čo sa samo sebou rozumie, lebo priemysel sosústredňuje ľudí a viaže ich k jednému miestu. Cele prirodzeným výplyvom tohoto stavu je, že bytné, potravné články a vôbec všetko zdražie. Obzvlášť bytné stúpa do výšky v takýchto mestách, lebo veru bez tohto nemôže sa nikto zaobísť. Každý je nútený prenajať taký byt, aký sa mu ponúka a ponevác každý, kto nemá náležitú dôchodku, uspokojí sa nielen so skromnejšou stravou, lež hľadá si aj najlacnejší byt, často býva v spoločnosti s druhými a rozličnými ľuďmi a následkom takéhoto spoločného bývania je, že takýto byt je preplnený a je hniezdom rozličných nemocí.

Vidíme po všetkých európejských veľmestách, že následkom vysokej ceny bytov a nízkeho dôchodku robotníka býva tento hromadne s inými, čím nielen že si podkopáva svoje zdravie, lebo veď preplnený byt nemôže byť zdravý, a namiesto sladkého posilňujúceho odpočinku nočného sa ešte väčmi unaví, ale je tým ohrozená i mravnosť robotníckeho ľudu. Veď jakým že právom môžeme požadovať, znajúc ľudské slabosti, od mladého robotníka bez práce, ktorý je nútený prenocovať v spoločnosti viac ľudí rozličného pohlavia, aby bol mravný.

Tomuto neblahému položeniu robotníctva, ktorým je ono ohrozené nielen telesne ale aj duševne, musí byť odpomožené základnou opravou, lebo to sa nemôže dopustiť, aby mladý robotník krnul telesne a duševne; aký že vojak bude z neho, keď jeho dennou prácou unavené telo nenašlo nočného odpočinku a jaký familiárny otec bude z neho, keď v spoločnosti tiež podobným nešťastím spustlých ľudí zkalil sa duševne.

Tomuto sa dá odpomôcť hlavne sriadením robotníckych osád. Každý väčší fabrikant nech je prinútený postarať sa o postavenie náležitých príbytkov pre svojich robotníkov, ktoré by dával robotníkom za istú summu obfahovanú z výrobu. Týmto by fabrikant neztratil úplne nič, lebo by mu kapitál, vložený do stavby takýchto domcov, prinášal žiadúce úroky a aj robotníci jeho závodu by boli vždy spolu. Najlepšie by však bolo, keby sriadenie takýchto robotníckych osád prevzal do ruky štát, a síce preto, aby robotnícky ľud nebol vystavený novým drahým bytom, keď že by sa nedala kontrolovať výška árendy, ktorú

by vyberali jednotliví fabrikanti od svojich robotníkov za nimi prenajaté byty. Štát keď by i bol nútený vziať požičku na postavenie takýchto robotníckych osád, neztratil by úplne nič, lebo by jednoducho rozvrhol úroky platené za kapitál vložený do stavby takýchto domov na domy obývajúcich robotníkov v pomere, ktorý jaký byt si prenajal a veríme iste, žeby robotník asi o polovicu menšie bytné platil ako teraz.

Zariadením takýchto osád na prihodných miestach by sa blahobyť chudobného robotníctva tiež značne zvýšil. Následkom lacnejšieho bytu zostávalo by robotníkovi viac na stravu, čím by lepšie udržoval svoju telesnú silu a zostával by mu groš na samovzdelanie, ku povzneseniu ducha, čo je veľmi závažným v spoločenskom živote. Lebo v dneskajších časoch len tá krajina môže napredovať, ktorá má duševne vzdelaných a telesne zdravých robotníkov.

Práve tak vážnou otázkou spoločenského života je aj parcellovanie veľkých pozemkov, aby takto bola poskytnutá možnosť prenájmu i chudobnejšiemu gazdovi. Viac sto jutár chudobnejší gazda prenajať nemôže, lebo nemá k tomu potrebných prostriedkov a v tejto otázke nesmieme držať pred očima záujmy jednotlivcov, ale blahobyť obyvateľstva. Štát neudrzuje jednotlivci, ale obyvateľstvo, ktoré v páde potreby krvou bráni svoju vlasť, a preto je slušné, aby každému bola poskytnutá možnosť lepšieho vyzitia. Keďže sme všetci rovni v donášaní obetí štátu, pred súdom, pri assentačnej komisii, v znášaní tiarch, budme že rovni aj v poskytovaní možnosti znášania týchto.

U nás táto otázka vyžaduje najsúrnejšie rozhodnutie. Uhorsko je agrikultúrny štát, ktorý žije zväčša z obrábania zeme a preto je životnou podmienkou štátu nielen prekaziť úpadok gazdovskej triedy obyvateľstva, lež úlohou jeho je triedu túto ešte pozdvihnúť, aby bola schopnou odolať všetkým inostranným nápadom.

Sotva v ktorej krajine je toľko latifundií, veľkých panství ako v našej, a toto veľmi hatí vývin malých gazdov. Vidíme to obzvlášť na Dolnej zemi, kde sú žirne polia tak rečeno v rukách jednotlivcov. Tu nachádzame zväčša len veľkostatkárov a robotníkov. A práve táto okolnosť je príčinou toho, že sa na Dolniakoch socializmus tak veľmi rozmáha, lebo ľud nemôže prísť k tomu, aby si kúpil zeme. Ale ani vyárendovať si ich nemôže, lebo keď veľké panstvá aj bývajú dané do árendy, dávajú sa v celku, z čoho chudobnejší nemá pražiadneho osohu, lebo chudobnejší človek nemôže vyárendovať panstvá, lež len niekoľko roľ. Vláda nahliadnuc potrebu toho

aby sa ľudu poskytla príležitosť, žeby si mohol vyárendovať pár roľ, stará sa o to, aby sa štátne majetky dávaly v malých parcellách do árendy. Tak nedávno minister náboženstva Wlasics jeden majetok, asi 1000 jutár, patriaci náboženskej základine, ktorý prišiel pod nové vyárendovanie, dal parcellovať na menšie kusy a takto poskytol prístup ku nemu i menej majetným gazdom. Minister orby Darányi vyárendoval od grófa Schönborna viac tisíc jutár a dal ich potom ďalej po pár jutrách jedn. tlivým gazdom v beregskej a ugarskej stolici do árendy. Takýmto spôsobom prenájmu nenaštrbil ani najmenej dôchodok štátu a poskytol chudobnejším gazdom spôsob prenajatia jednej-dvúch parcell zemí, čím sa zaiste pozdvihne blahobyť patričných prenajímateľov, ktorí náležite obrábajú pôdu, ľahšie vyžijú, lebo veď nikto nebude pracovať na škodu.

V takej krajine, kde má štát skoro tri milióny jutár pozemkov úrodnej pôdy, parcellovaním tohoto majetku by sa chudobnému gazdovstvu dalo základne pomôcť na nohy.

Pozdvihnutie terajšieho stavu gazdovského dá sa len týmto spôsobom previesť, lebo len takto bude poskytnutá možnosť rozkvitnutia poľného hospodárstva a tak možnosť vzťahovania sa blahobyti tej triedy obyvateľstva, ktorá je u nás hlavným faktorom štátneho života.

Slovo k rodákam.

Každý oprávnený, odôvodnený, právny pohyb v krátkom čase dôjde úspechu, kdežto nezákladné, protiprávne námahy, bárs roky a roky trvajú, nedôjdu a nemôžu dôjsť k cieľu. Sejme zrno — a dočkáme sa žatvy. Sadme stromy a ovocie nás neminie; darmo by sme ale siali piesok a sadili kamenie: výsledku to mať nebude, leda že sme zmárnili a zmarnili sily a drahý, nenahraditeľný čas.

Tisície, ba milióny občanov zachvátili socialisti. V nepočtených exemplároch rozposielajú denne svoje zášťou prekypujúce časopisy a knihy ľudu, v ktorých hanobia panovníkov, vlády, mešťanský stav a vôbec občianske sriadenie terajšieho spoločenstva občianskeho, v ktorých prívržencov svojich k boju povzbudzujú oproti terajšiemu verejnému poriadku, oproti viere vôbec, oproti vlastníctvu majetkov, oproti manželskému stavu atď. Agitáciu svoju podporujú tým, že v svete terajšieho sriadenia veľiká väčšina obyvateľstva je bezmajetná, biedu trpiaca, a tejto velikej väčšine sľubujú oni hory-doly, jestli sa k ním pripojí a pomôže im terajší stav zvrátiť, znivočiť. A hľa! tieho námahy neukazujú takého úspechu, ktorý by zodpovedal nesmiernej činnosti v tomto sinere

vyvíňovanej; ktorý by i len v malej časti hoden bol tých obetí groša, práce a času na neblahú agitáciu socialistov upotrebovaných.

Prečo že je tedy tak nepatrný ten úspech napriek všetkým obrovským a dlho už trvajúcim námahám? Jedine preto, že sám pohyb nemá morálneho základu, oprávnenosti a pravdy. Je to boj bezprávia oproti právu a výsledok jeho nemôže byť iný, ako istá a úplná porážka tamtoho. Kto ale vynahradí onú nesmiernu ztratu marením síl osožných a mrhaním drahého času zapríčinených? — Nikto!

Tomuto počínaniu v mnohom ohľade podobá sa aj pohyb národnostný, istou čiastkou národností národným menovaný. Vlast naša riadením Božím a neobyčajnou múdrosťou svojho prvého kráľa svätého Štefana dostala sriadenie štátne a národné také, akému páru po dnes v svete nebolo. Rovnoprávnosť, sloboda a bratstvo sú jeho základom. Štát a národ bol a je jednotný bárs aj viacrečový. Deväť stovieť podporovalo, posvätilo túto shodu, ktorá obrátila štát a národ oproti mohutným nápadom východu i západu často až veľmi nepriateľského. — No tak sa zdá, že pridobré nám bolo, a preto závidel nám to osud a nepriali nám to mnohí sokovia. Predkovia naši kruté boje bojovavší takmer bez oddychu — nemali sa kedy spriatelíť a dôkladne obznámiť s novšími ideami pokročilého západu, preto mnohé úkazy krivo, alebo aspoň povrchno pochopiac, na mýlne cesty kročili. Takto chybné pojali aj pochop národa v domnení, že národ len jednorečová spoločnosť tvoríť môže, a že všetci, ktorí hovoria jednou rečou, musejú tvoríť národ. Ba boly časy, kde si právo toto i jednotlivé nárečia osobovaly. — Tak povstala už koncom minulého, zvlášte ale v prostriedku terajšieho stovieť otázka národnostná, poľahke národná aj u nás. Srbi, Nemci, Rumuni a Slováci osobitné národy chceli tvoríť. Ale rozumejme sa: nie srbskou, nemeckou, rumunskou a slovenskou rečou hovoriaci ľud, tedy nie rečové národnosti si to osobovaly a žiadaly, lež len jedni-druhí jednotlivci k rodom týmto patriaci. Prameňom týchto zjavov bola poesia — básnictvo a márnivosť. Neskôr pridružila sa k týmto aj ziskuchtivosť a slávybažnosť. Občianska a tlačová sloboda umožnila to, že tieto národné pohyby nabyly veľkých rozmerov, no neoprávnenosť ich zapríčinila, že napriek stovieť námahám a agitáciám, o úspechu ani tí najchlúbivejší agitatori hovoriť nemôžu. Jednotný štát, jednotný národ je oná žula pravdy, ktorú žiadon víchor žiadna povodeň nepodvráti.

Tretí, najdávnejší, najneústupnejší pohyb je klerikalismus. Neposední členovia bojujúcej cirkve neustávajú hovoriť o boji štátu oproti cirkvi. No vec sa má tak, že nie štáty bojujú proti cirkvi,

lež v mene tejto nezmestní jednotlivci oproti štátom, tým účelom, aby svetovú — kosmopolitickú nadvládu cirkve natisli štátom. Boj je neoprávnený a neúprimný, preto podvodné, falošné a má mivé sú aj prostriedky.

Vidíme to menovite aj u nás. Klerikálny boj ľudárov, ako sme to už často dokázali, je mierne rečeno, veľmi neslušný. Ale nebojíme sa ho: lebo ako nemajú zdaru a úspechu milióny zlatých stojace námahy socialistov; ako žiadneho prajného výsledku nie sú vstave vydobíť si agitátori národnosti, tak podobne aj pošmurní buričia klerikálno-ľudárski nebudú môcť uškodiť pravde a právu, tým menej zvíťazíť nad nimi.

Že ale pohyby tieto práve v tom čase sa dejú, keď sú pomery majetné veľmi ťažké; keď mnoho osožnej práce nám treba k zariadeniu nevyhnutných reforiem, — to je jedine to, nad čím nám nutno banovať. Luxus národnostných a klerikálnych agitácií mal by si lepšie časy vyčakať.

Pravdomil.

POLITICKÉ ZPRÁVY.

Vyslanec Horánszky v kruhu svojich voličov. Ferdinand Horánszky bol 10-ho tohoto mesiaca v kruhu svojich voličov v Sepši, v abaujskej stolici a tu povedal obširnú reč. Reč táto je z viac ohľadov významná. Horánszky totižto je jedon z najprvších politikov Uhorska, preto náhľady jeho o politickom rozpoložení sú vždy závažné, za druhé do najnovších čias bol v opozícii a čo taký bol predsedom národnej strany. Keď Koloman Széll prevzal vládu, Horánszky vstúpil spolu s celou stranou do liberálnej, a pri tejto príležitosti predniesol príčiny, ktoré ho pohly k tomu, že vstúpil do liberálnej strany. A keď ešte pripomenieme, že je Horánszky dôverným priateľom ministerského predsedu a že sa často spomína čo budúci minister vnútra, tak ľahko pochopíme tú zvedavosť, s jakou sa táto reč očakávala.

Svoju reč začal tým, že prizvukoval vážnosť Széllovho programu a rázne prizvukoval, že všetko treba podujat v záujme toho, aby Széllom hlásaný nový politický smer prišiel k platnosti. Aj on preto vstúpil do liberálnej strany, lebo úplne súhlasí so Széllovým programom, ktorý zabezpečil pokojné pojednávanie snemu a tak umožnil riešenie veľkých vážnych otázok. Zatým prešiel na otázku Hentziho pomníka. Rečník hovorí, že čo sa chyba stala v tejto záležitosti, za tú je zodpovedná predošlá vláda. Pod terajšou vládou bola Hentziho socha iba čo náhrobník prenesená do kadétskej školy. Stalo sa to síce s vojenskou parádou, táto ale nebola politická demonstrácia, lež čisto vojenská slávnosť, na ktorej mohli sa aj honvédi, čo dopĺňajúca čiastka armády, súčasť. Ti, ktorí agitujú za túto čisto vojenskú slávnosť proti

terajšiemu ministerskému predsedovi, robia to preto, aby srútili terajší politický smer a do života uviedli predošlý.

Zmienil sa aj o *ľudovej strane*, začo mu ale ľudová strana nebude ani najmenej povďačná! Povedal o nej, že už od dávna nič tak nelutoval, jako že *ľudová strana* povstala a udržuje sa, ktorá strana prevádza konfesionálnu politiku a dľa konfessie delí obyvateľstvo.

Čo sa týče nášho pomeru k Rakúsku osvedčil sa, že je priateľom hospodárskeho spolku s Rakúskom. Jeho presvedčením je, že sa záujmy Rakúska a Uhorska vzájomne dopĺňujú. Jak by sa ale svázok nedal riadnou cestou uzavrieť, tak rečník je tiež radšej za odtrhnutie sa od Rakúska, než aby sme mali aj naďalej v svade spolu žiť.

Na konci reči zmienil sa aj o sociálnych otázkach, pred ktorými nesmieme oči zažmúriť. Sociálna otázka je u nás vážnejšia, než kde inde, lebo v iných štátoch socializmus usiluje sa napraviť iba stav jednotlivých tried spoločnosti, u nás ale následkom premenenia sa hospodárskeho života, zanikly celé triedy, ktoré predtým udržovali štát. Stredná gazdovská trieda vyhynula bez toho, aby sa z jej členov boli stali iní hospodárski činitelia. Malí priemyselníci zmizli zväčšej čiastky bez toho, aby bol povstal na miesto nich veľký priemysel, ktorý by im bol dal výživu. Žiaľbohu tieto triedy nemožno už viac k životu priviesť, ale treba sa starať o to, aby táto štrbina hola vyplnená povstaním novej hospodárskej a strednej triedy. Spomenul aj smutný stav sedliactva, ktoré je nadmier zadlžené a o ktoré sa tiež treba postarať.

Táto vážna reč spravila na poslucháčov hlboký dojem a po krajine ju všade čítali čo vážnu udalosť.

Lepsényi a ľudová strana. Mikuláš Lepsényi známy ľudový ablegát nenie spokojný s terajším programom ľudovej strany. Vypracoval tedy sám nový program pozostávajúci z 29 bodov a uverejnil ho v svojom časopise. Program tento pozostáva zväčša z takých zásad, ktoré hlásajú socialisti a pomocou ktorých si chce na svoju stránku získať ľud. Odkedy tento program uvidel svetlo, hovorilo sa, že viac členov ľudovej strany súhlasí s Lepsényim. Následkom týchto chýrov predseda ľudovej strany svolal ľudových ablegátov na 12. tohoto mesiaca k porade. Sišlo sa ich 12 a všetci dvanásť osvedčili sa, že zavrhujú Lepsényim vypracovaný program a hlasovali dôveru grófovi Ferdinandovi Zichymu a opátovi Molnárovi.

Štátne financie v II-hej štvrti bežiacého roku. Finančný minister už zostavil výkaz o stave štátnych financií v II-hej štvrti bežiacého roku. Finančný stav v tejto štvrti bol značne neprajnejší než v tej samej dobe minulého roku. Asíce príjmov bolo o 3 a štvrt milliona menej, výdavky ale byly o 1 a štvrt milliona vyššie, než v II-hej štvrti roku 1898-ho, a tak financie II-hej štvrti bežiacého roku sú o 4 a pol milliona neprajnejšie, než byly minulého roku. Že príjmy tak značne klesly v pomere k minulému roku, toho hlavnou príčinou je, že následkom uvedenia do života nového zákona o dani od piva, pivováre obdržaly tú výhodu, že môžu daň o

pol roka neskoršie platiť a túto výhodu všetky pivováre aj použili.

Budúcoročný krajinský rozpočet bude už znief na koruny. Následkom toho budú jak prijmy tak aj výdavky vyše tisíc millionov korún obnášať, čo je obromná summa. Finančný minister zadá rozpočet iba v polovici októbra, asíce preto tak pozde, lebo spoločné ministerstvá dosiaľ nezostavily svoje rozpočty a tak do nášho krajinského rozpočtu posiaľ nebolo možno vnieť summu, koľko budeme platiť na spoločné výdavky.

Biskupská konferencia. Ostrihomský knieža-priemas na 14. septembra svolal katolíckych biskupov na konferenciu. Porada bude trvať údajne dva dni a hlavným jej predmetom je otázka kongruy katolíckeho kňazstva.

Ministerský predseda Széll vo Viedni. Ministerský predseda Széll prišiel v nedeľu rano do Viedne, kde predovšetkým zastupoval uhorskú vládu na slubách Božích, vydržiavaných z príležitosti výročitej pamiatky odumretia nebohej kráľovnej Alžbety. V pondelok ale bol u kráľa na výsluchu, pri ktorej príležitosti predniesol kráľovi, jaké stanovisko zaujíma uhorská vláda v otázke delegácií. Počas pobytu vo Viedni radil sa Széll aj s rakúskymi ministrami, na čom sa usniesli, to ukáže najbližšia budúcnosť.

Nové ablegátske voľby. Roku 1896-ho zvolený snem mal by trvať do r. 1901-ho, povráva sa ale, že dni terajšieho snemu sú už spočítané, lebo údajne na jar majú sa previesť nové ablegátske voľby. Za pravdivosť tohoto chýru ani najmien neručíme.

Z Rakúska. V Rakúsku sa ešte vždy len radia o tom, jako by sa dala ríšska rada aspoň natoľko práce schopnou spraviť, žeby vyvolila členov delegácie a členov kvótového odboru. Na označenie toho, jak hrozne sú Nemci rozhorčení proti terajšej vláde, pripomenieme, že vyslanec Wolf, ktorý aj predtým viedol obštrukciu, osvedčil sa, že jak bude ríšska rada svolaná, za každú cenu prekazí vyvolenie členov delegácie a vyhrážal sa ministerskému predsedovi grófovi Thunovi, že jak sa ukáže v sneme, že ho zabijú. V takýchto okolnostach smierenie stránok neni ľahkou vecou.

Jako vieme, kráľ bol poveril baróna Chlumeckého, aby nejak smieril snemové stránky. Chlumecky sa darmo namáhal, nepodarilo sa mu stránky smieriť. Teraz poveril kráľ predsedu ríšskej rady Fuchsa, aby vyjednával so stránkami. Fuchs už aj svolal predsedov všetkých politických stránok k porade. — Za isté možno považovať už dnes, že gróf Thun bude prinútený miesto svoje inému prepustiť, lebo väčšina ríšskej rady pod terajším ministerským predsedom nechce ani počuť o smierení.

Z Francúzska. Dreyfusova pravota je už dokončená. V sobotu 9. tohoto mesiaca bol vyneseny výrok. Vojenský súd uznal Dreyfusa za vinného z vlastizrady a znovu ho odsúdil asíce berúc do ohľadu obľahčujúce okolnosti na 10 rokov žalára. Výrok tento vzbudil po celom svete veľké počudovanie, lebo pri pojednávaní pravoty nič sa nedokázalo na Dreyfusa a tak sa za isté bralo, že bude oslobodený. Vo Francúzsku panuje úplne ticho, čo by zťažka tak bolo bývalo, keby Dreyfusa boli oslobodili.

Klebeta.

V krajnom dome dedinôčky
Jeden sa raz to vraj — stalo:
Zrodilo sa dieťa, ktoré
Vlasy, ba už zuby malo.

Div nie veľký, — no suseda,
Prvá čo počula o tom,
Cvalom bežala ku tetke
Trávu žnejúcej pod plotom:

«Tetka! — zvolá. — počuly ste?
Zuzka porodila dieťa,
Čo je celé zarastené,
Sotva že mu oči svieťa.»

Tetka nemá posedenia,
Bez ducha páli ku kmotre:
«Či si čula? — Taký posmech!
Ten s nej nikto viac nesotre.»

«Zuzka, — nech nás Boh uchová,
Tá čo býva hneď za mostom,
Na svet doniesla obludu
Obrastenú — s dlhým chvostom.»

Tak letel chýr, — holá pravda
Vždy viac a viacej sa stráca:
Na druhom konci dedinky
Spravili z decka — zajaca.

Sprostredkovanie práce.

Keď sme v minulom čísle na prvom mieste nášho časopisu podali článok, v ktorom sme sa zaoberali s tými sociálnymi výhodami, ktoré by poskytlo jak zamestnávateľom tak i širokému robotníctvu *spostredkovanie práce*, nemysleli sme, že tak skoro budeme môcť sdeliť našim čitateľom ten potešiteľný chýr, že minister obchodu Alex. Hegedüs tieto dni učinil prvý krok v tomto smere.

Jako všetkým vážnym otázkam týkajúcim sa sriadenia sociálnej otázky, minister obchodu Alexander Hegedüs zvláštnu pozornosť venuje i sriadeniu otázky *spostredkovania práce* a v prípise, upravenom tieto dni na obecnosť hlavného a sídelného mesta Budapešte odporúča, aby hlavné mesto, a budapeštianska priemyselná a kupecká komora ruka v ruke s ministerstvom obchodu založily taký úrad v Budapešti, ktorý by *spostredkoval priemyselnú prácu*, to jest v tom úrade zvedeli by zamestnávateľa koľko a jakých robotníkov môžu dostať do práce a zas i robotníci by vedeli, kde by skorej dostali prácu. Krátko rečeno, úrad ten by bol *robotníckou bursou*.

Všetky trovy takéhoto ústavu minister vypočítal na 15.000 zlatých a že si založenie robotníckej bursy minister želá úprimne, na zaokrytie trov ponúka na farchu svojej torby ročite 5000 zlatých, vyzývajúc hlavné mesto a priemyselnú a obchodnú komoru, aby k založeniu tak významného ústavu prispely tiež dvúma tretinami a to čím skôr, lebo minister praje si, aby ten úrad začal účinkovať už behom tejto zimy.

V odôvodnení, ktorým minister poukazuje na nutnosť a výhody zariadenia práce *spostredkujúceho ústavu*, čítame takrečeno všetko to, čo sme boli v našom článku predniesli jako výhody takéhoto ústavu. Minister tiež v tom vidí jednu príčinu nezamestnanosti robotníkov, že prácu dávajúci a robotník nevedia jeden o druhom a že na úkor domácich robotníkov zamestnaní bývajú robotníci cudzozemskí atď. atď.

Čo sa týka založenia samého ústavu, minister v nasledovnom poukazuje, jako sa má ten ústav založiť a čo má patriť do jeho účinkujúceho kruhu.

Účinkujúci kruh priemyselnú prácu *spostredkujúceho ústavu* rozprestre sa na jednotlivcov zamestnaných pri všetkých odvetviach priemyselnej práce, teda i na kupeckých pomocníkov, jako i baníkov a hutníkov, bez rozdielu na vek a pohlavie.

Ústavy majú sa zariadiť za podpory štátu a obcí, s pritiahnutím kupeckých a priemyselných komôr a iných zainteresovaných odborných spolkov tak, aby priemyselné spolky — obzvlášť na vidieku, byly týchto ústrojom.

Na vidieku predbežne len v sídlach kupeckých a priemyselných komôr majú sa sriadiť takéto ústavy.

K vybavovaniu záležitostí práce *spostredkujúceho ústavu* potrebný je z málo členov pozostávajúci výbor, v ktorom majú mať miesto i robotníci a to tak, že do výboru má sa svoliť jedna tretina členov z pomedzi ústav udržujúcich zamestnávateľov, jedna tretina z pomedzi robotníkov a jedna tretina z osôb cele nestranných a neodvislých od obúch stránok. Vo výbore ústavu založiť sa majúceho v Budapešti, na každý pád má byť zastúpené hlavné mesto, budapeštianska obchodná a priemyselná komora, ako aj Kraj. priemyselný spolok, ba nakoľko možno majú sa do výboru vtiahnúť i jednotlivé priemyselné spolky jedným a jedným výborníkom.

Sprostredkovanie práce bude bezplatné.

Nad všetkými takýmito prácu *spostredkujúcimi ústavami* hlavný dozor bude viesť minister obchodu.

Je žiadúco — hovorí ďalej minister — aby dľa týchto základných zásad založiť sa majúce ústavy so všetkými už jestvujúcimi spolkovými alebo privátnymi prácu *spostredkujúcimi ústavami* vstúpily do spojenia. Medzi budapeštianskym a vidieckymi ústavami má byť organické spojenie a spôsoby okolo *spostredkovania práce* majú byť jednotne ustálené.

Medzi budapeštianskym prácu *spostredkujúcim ústavom* a úradom v ministerstve orby *spostredkujúcim poľno-hospodársku prácu*, jako i medzi vidieckymi priemyselnú a poľno-hospodársku prácu *spostredkujúcimi ústavami*, jestli to minister orby udobrí, má byť spojenie.

V páde strajku a vytvorenia práce ústavu budú tiež *spostredkovať prácu*.

Toto sú tie medze, v ktorých si minister praje založiť prácu *spostredkujúceho ústavu*. Netrpí pochybnosti, že hlavné mesto a priemyselná a obchodná komora budapeštianska s radosťou chytia pomocnú ruku ministra obchodu a už v krátkom čase založia ústav, ktorý so sociálneho stanoviska bude mať veľmi prajné následky, lebo založením takéhoto ústavu odoberie sa jedna ostrá zbraň z rúk socialistických agitátorov. Jaknáhle takáto robotnícka bursa bude založená v Budapešti, predpokladáme, že o krátky čas budú také ústavy zakladať i väčšie vidiecke mestá a nepotrva dlho, keď u nás otázka *spostredkovania práce* bude sriadená tak, že krajina, vďaka buď reformátorskému duchu ministra obchodu Hedeďusa, o veľmi krátky čas bude sa môcť honosiť takou reformou v otázke riešenia sociálnej otázky, jakou sa nateraz len máloktoré vysokovzdelené štáty honosiť môžu

DOPISY.

Otvorený list

pánu Karolovi Salva, majiteľovi knihtlačiarne, redaktorovi „Slov. Listov“ atď. atď. v Ružomberku.

Pane Salva! Pred niekoľkými dňami ste ma pristavil na ružomerskej, takzvanej mostovej ulici s tými slovami, aby som Vám povedal, že prečo sa hnevám na Vás? Poneváž ja také dlhé histórie na ulici nerád vyprávam, zas aj preto, že som mal náhlu prácu konať, preto tu verejne Vám chcem na Vašu otázku odpovedať. Bárš akým veľkým ste mi nepriateľom, ja sa predsa na Vás nehnevám, lebo len sprostí ľudia sa hnevajú. Že ale som Vám nechcel nič odpovedať a ani hovoriť, to toľko znamená, že s Vami nechcem mať nič do činenia až potiaľ, kým sa nestanete takým mužom, akým v skutočnosti by ste mali byť. Ešte raz, že nechcem s Vami mať nič do činenia, to len Vy viete že to tiež má svoju príčinu. Keď ale chcete tú príčinu vedieť, vyrátam Vám ju tak verejne, ako ste to Vy verejne robieval.

1. Na cirkevnom shromaždení, vo farskom príbytku ste žaloval na mňa pre ženu, mňa ste sa ale ani len slovičkom nespýtal, čo je vo veci. Ale ešte ma horšie srdce zabolelo, keď som sa Vás jeden raz spýtal, že prečo ste žalovali na mňa, Vaša odpoveď bola tá chlapčenská, že vás to farár naviedol. Hádám sa rozpamätáte akú odpoveď som Vám dal v súkromnom liste. Na shromaždení mňa naši statní Liskovčania poriadne zastali a Vaša žaloba vyšla v dym.

2. Prišla ablegátska voľba a prehrali ste. Hneď po týždni ste písali vo Vašich „Slov. Listoch“ o nás Liskovčanoch, čo nám obloky pobili: „Čo ste páni liberáli porobili, že vám tak obloky domlátili; veď poriadnym a statočným ľuďom ešte nikdy nik obloky nepobil.“ My, čo nám obloky pobili, dľa Vášho presvedčenia, sme nie poriadni ľudia, ale Vám sú tí poriadni ľudia čo obloky bijú? A tak to išlo ďalej, že som dostal aj nejedno napomenutie, že aby som si dal pozor na seba, lebo vraj páni od ľudovej strany v Ružomberku ma chcú von vyhodiť; v tomto diele tiež Vás za faktora držím. Nuž a prečo by ste ma to boli radi odstrániť, pre ženu? Ach nie, ale pre chlapa. Ja dobre znám Vašu politiku, ale Vás nikdy prenasledovať ani na Vás hnevať sa nebudem preto, že Vy ľudovej strane pomáhate. Nuž a tá ľudová strana že je čo? Jedného, od ľudovej strany s hlavných faktorov som sa raz spýtal, že keď by ľudová strana reku ku väčšine prišla, žiadate si vy to? Odpoveď bola, že si toho neprosí. Vás som sa tiež jeden raz spýtal z akej príčiny vy podporujete ľudovú stranu, vy sa reku držíte za národovca, tak by to malo reku pre Vás aspoň dáky význam, keby ste takého podporoval. Vtedy ste mi dali odpoveď: „Keď vraj človek nemôže na voze cestovať, dobre mu padne, keď sa aspoň voza chytlí a za ním uteká.“ No s Pánom Bohom! utekajte

za ním a čo si hneď aj noby zoderiete, predsa k cieľu neprídete.

3. Tohoto roku ste zavŕšili vašu slávu s vašimi brošúrkami, hanobnými spisami oproti ev. cirkvi. Nuž položte si na srdce ruku a povedzte mi, či sa patrilo na vás tie brošúrky tlačiť? Nebolo by vám krajšie tých pár korún opustiť, ako keď sú pri vás a vždy si vtedy spomeniete na ne, že je to veru judájska koruna? Nuž ale ja to dobre viem, že taký Opatovsky-Selmovsky, ktorý nevie ľud iba nepravdou, lžou, kŕmiť svojich čitateľov, najde si vždy svojho Salvu.

Nuž hľa takto nás poznajú obidvoch na tento čas, takých, akí sme. Ja si pojdem pravou cestou a prídem k cieľu, vy ale Vašími skerkami, krivými cestami; tak sa mi zdá — že musí statočný a poriadny človek každý vás obísť.

Naposledy ešte k Vášmu zármutku to Vám dávam na vedomie, že lanskeho roku ste ma nepriutli zanechať liskovskú stanicu, lebo som čakal ten Váš súd, kedy vyrieknete že musím odísť. Teraz, keď už more utíchlo, chcel som odísť, ale dôvera mojich statných Liskovcov a predstavených mojich ma k tomu priviedli, že k Vášmu snáď veľkému žiaľu aj naďalej tu zostanem. Nech Vám Pán Boh odpustí Vaše previnenia naproti mne ako som Vám ja odpustil. Len jedno ešte, ako poznámku Vám tu pripomeniem: Nikdy našich Liskovcov nepoučujte pred kostolom ako majú hovoriť v kostole. Veď jeden hneď po konvente povedal: keby Salva nie, to by sa nebolo stalo. Druhý zas: Ja som sa díval s trotuára, ako šeptal Salva niektorým.

Lisková, dňa 9. septembra 1899.

S Bohom!

Andrzej Rosinský.

Sebechleby (hont. st.) 10-ho septembra.

Vysokocetná Redakcia!

Od dávnejšieho času neprišiel som k tomu, abych bol chytlí pero a z nášho okolia sdělil niečo et. obecnstvu. Teraz, keď sa už najsúrnejšie práce pominuly, chcem nahradiť, čo som dosiaľ zameškal.

Úrody sme už s pomocou Božou s poľa zobrali. Úroda bola dosť hojná, Pán Boh nám požeňal dosť žita, raže, jačmeňa taktiež aj ovsu; žitá nám ale dobre nepodsypajú. Kríž pozostávajúci z 22 snopov dáva priemerne okolo 2 kíl, na váhu dáva kríž tiež len volačo vyše metrického centa; jačmeň a ovos lepšie sypú.

Kukurice sú tiež obstojné, mládze sú už spratané a daly dobrú úrodu. Teraz nám prichádza zemiaky kopat a oziminy siať. Keby sa dobrotivý Pán Boh len smiloval s dobrým dažďom, ktorý je k sejbe tak prepotrebný. Sejba sa u nás začína okolo 14-ho septembra, pod sejbu máme už všetko popreorané.

Aj smutný chýr musím sdělil, totižto to, že medzi ošípanými vypukol veľký úpad, ktorému u nás v obeť padlo asi 500 kusov; ošípané pást je pristavené od júla, takže sa ešte ani teraz nevyháňajú. Niektorým gazdom padlo aj 10—18 kusov, slaninu tedy na budúci rok ľahko pojeme.

Ľúto nám príde, keď sa pozrieme na ovocné stromy, jak veľký rozdiel je medzi vlaňajškom a bežiacim rokom. Lanského roku bolo toľko ovocia, že sa stromy skoro až lámaly; z hrušiek a slivák pálenku pálili, a teraz nemáme nič, len kde-tu po viniciach vidno pár jabĺk. Hrozna v nových viniciach je málo, čo je ale, to sú pekné strapce.

Dobreprajúci.

Zázrivá, začiatkom septembra.

Mnohovážny Pán Redaktor!

Čítam so všetkých strán, že ľudia sú už hotoví so žatvou. Bárs by sme sa i my mohli s tým pochváliť; ale čože, keď u nás ešte na sv. Stefana kráľa ani snopa nebolo sviazaného. Leto sme mali daždivé a studené; v auguste boly mrazy a pomrzlo nám po zahradách všetko. 2. septembra na to bola veľká búrka. Žatvu sme už započali, ale nedá sa v poli robiť, lebo nastal dážď. Úroda je nie ani len stredná; švábka planá, čo u nás biedu znamená, keď švábky niet.

V lete som bol písal, že sa u nás zjavily vlci; jedného zastrelil obecní hájnik a od tých čias o vlkoch ani chýru viac. Tým viac je divých sviň, ktoré všade v našom chotári robia ohromnú škodu. Ovos a švábku po foľvarkoch a šľôgach veľmi znivočily; ľudia vartujú, ohne kladú, ale diviaky sa odstrašiť nedajú. Úrad obce oznámil to vrchnosti a prosil, aby bol dovolený a nariadený hon.

V našom obecnom úrade stala sa premena. Odmretím podrychtára Jána Pečít zostal podrychtárom Jozef Pikla; rychtár pre nemravné výstupky bol úradu pozbavený a namiesto neho je dočasným rychtárom Ondrej Majdiš.

Bývalý rychtár počal bol prisne a dobre úradovať: taký rychtár sa pre našu obec veľmi zišiel, škoda ho, že si nevedel prírode rozkázať. Nech by sa bol zdržal, nikto by ho nebol nikdy úradu rychtárskeho pozbavil; nuž ale do tých čias chodí krčah po vodu, kým sa nerozbije.

Dňa 19. augusta tunajšia školská mládež dávala divadelné predstavenie v maďarskej reči. Divadlo vypadlo výborne; čistý výnos činil 6 zl. 50 kr. čo sa odovzdalo pánu farárovi na školské knižky pre chudobných žiakov. Hľa i medzi dolami-vrechami, medzi Slovačou, láska k vlasti sa šíri a vzdeláva reč maďarská. No kdeže môžu ešte viac ukázať, než sme my ukázali?

Blíži sa október, kde rekrúti majú narukovať; no u nás už poznať, že sa blíži ten čas, lebo naši rekrúti už hulákajú po nociach. Toto je nie pekne, lebo to len sprostý a celkom suroví ľudia robia; z hulákania povstávajú bitky, ktorých následok je árešť.

Dač zvláštneho nenie nič u nás. Zdraví sme chvála Pánu Bohu; žijeme si dobre, lebo pálenka je dobrá a pivo tiež; no a kým to je, Zázrivec je chlap.

S úplnou úctou *Fr. Zeus Ludomil*

BESEDNICA.

Kostolíček a zvonička.

Obrázok.

Napísal: *Onoreta Fava.*

„Ty si kostolíček a ja som zvonička,“ riekol Ferko. A Matilda smiala sa, smiala sa s najväčšou rozkošou.

Matilda bola roztomilá dievčina, bielušká a ružová jako väčšina dievčat. Jej otec, pán Pavol, mal ju veľmi rád a často celé hodiny díval sa jej do očí. Ona — vidiac ho tak strnule na ňu pozerajúceho — prepukávala vo výbuch smiechu, a on, vidiac jej bielunké zúbky, býval vo vytržení.

Ferko bol syn susedkyn, vdovy Gondovej. On tiež bol pekný chlapček, avšak omnoho väčší než Matilda, ačkoľvek vekom málo od seba sa líšili. Jej bolo posledna roka, jemu osem. A tak, keď spolu kráčali, vedúc sa za ruky, hlavinka Matildina dosahovala sotva tak nad lesklý opasok Ferkov. Jeho matka bola všecká zúfalá.

„Porastie-li tak ustavične,“ riekla pánu Pavlovi, „bude z neho obor!“

„Nerobte si z toho nič, pani Maria, uvážte, že teraz je v dobe telesného vývoja. Zastaví sa v čas. Snáď práve preto moja Tilda rastie pomaly.“

Pani Maria však nedala sa tým presvedčiť a vrtela hlavou.

„A potom,“ doložil ten dobrý muž, „je lepšie mať obra než pidimužika.“

Nepopierateľnou skutočnosťou však bolo, že Ferko skutočne rástol vyše miery. Veď i sám šuhaj si toho povšimnul. Obe deti bývaly pohromade od rana do večera a tu máme vysvetlenie toho podobenstva, ktorému družka jeho vždy toľko sa smiala. Rodičia ich mali radosť, vidiac ich tak pobehávať po zahrade a vodiť sa za ruky. Chlapec odlúčil sa niekedy od dievčata a pobehal po všetkých cestičkách. Nôžky maličké usilovne namáhaly sa dohoniť dlhé nohy Ferkove. Po marných však pokusoch zastavovala sa a čakala na neho, vyhlasujúc sa za premoženú. Niekdy opäť vkradol sa on potajomne do chyže pána Pavla, vzal strieborný zvonček a plný radosti bežal k Tilde, hrajúcej sa s panákom.

„Kostolíček je veselý a zvonička slávnostne vyzváňa,“ volával.

A tu často skoro celú pol hodinu zvonil zvončekom, držiac ho oboma rukama, až matka, ktorá v susednej chyži hovorila s pánom Pavlom, prišla mu ho vziať.

Jedon raz boli všeteia pohromade na krste — a dňa nasledujúceho napadlo Tilde pokrstiť svoju panenku. Mala sa menovať Popelka. V porade oboch detí ustanovené, aby kmotrom bol Macko, kocúr pána Pavlov, kmotrom ale Ada, sučka pani Marie. Kocúr a sučka boli chytení za krk a násilne privedení k obradom. Panenka, v bielych šatách, odpočívala na malých rukách Matildiných. Ferko vzal z kuchyne soľ a posypal kudernaté vlasy novor-

dzenej. Potom rozbehol sa ku svojmu obvyklému zvončeku a začal vyzväňať ku krstu. Keď bola hra v najlepšom prúde, pán kmotor chytil pani kmotru za chvost — kmotra zaskučala a poriadne rafla kmotra máčka. Máčik učinil strašlivý skok, vrazil do Popelky a tá sletela hore nohama . . .

A tu zvonička počala zvoniť na poplach — zakročením však vyššej moci, pána inžiniera Pavla a vdovy — vyrovnaný bol ten vážny zmätok.

Jako deti boli stále pohromade, tak tiež vdovec i vdova radi trávili spoločne svoje dni a počali sa mať radi.

Došlo konečne i k vyznaniu lásky, ktoré bolo vľúdne prijaté, avšak ku sňatku stále nedochádzalo.

Pani Maria hovorievala, že počká ešte nejaký čas, lebo sa bála že by jej nezbudlo času k úplnému vychovaniu Ferka, až by nadišly iné myšlienky a iné starosti.

Inžinier Pavol — hodný a prívetivý muž — uspokojil sa a chcel čakať. Čakal už dva roky — mohol čakať ešte niekoľko mesiacov. Ostatne, boli ešte oba mladí — niekdajšie ich polovičky pochybily veľmi, že odišly tak náhle na druhý svet.

Preto tiež obe deti nikdy od seba sa neodlúčily. Vidaly sa tak rady — vedely, že ich „starí“ sú spokojní, vidiac ich pohromade — čože, keď boli spokojní oni, boli spokojní všetci!

Zatým však uplynulo dvanásť mesiacov a pani Maria stále sa nerozhodovala. Inžinier — hodný a prívetivý muž — čakal ďalej.

Uplynuly dva roky, tri, štyri a veci sa nemenily. Čitateľky, zhrozte sa! Uplynulo desať rokov a oddanci ešte neboli u kňaza, aby ich milosrdne požehnal!

Pán Pavol — ktorý čakal tak trpezlivo — konečne ztratil trpezlivosť, mal tobo už dosť, nemyslíte? . . . A jedného dňa odvážil sa preniesť slovo výčitky.

„Čo to hovoríte?“ odvetila mu vdova pani Maria. „Povážte, že teraz je už na čase uviesť vo stav manželský naše deti.“

Nové svetlo preblesklo myslou inžinierovou. Ubohý! Videl, že tých desať rokov, keď kochal sa nádejami, minulo jako dychom, a on ani nepomyslel, že Tilda nenie viac dieťaťom — a bolo jej už bezmála sedemnaásť rokov.

A Ferko bol už hotovou žrdkou? budú sa pýtať čitateľky.

Myslím, že áno. Dva roky potom zachcelo sa mu vstúpiť do služby vojenskej, a bol pridelený k jazdecktu. Čo tu bolo plaču v dome, keď Ferko odišiel! Žiadna z tých štyr drahých osôb nemohla uveriť v rozlúčenie, ktoré malo trvať tak dlho. Nikdy netrvalo to vyše mesiaca, aby oni štyria neboli všetci pohromade — a teraz mali zostať traja celý rok alebo do konca celé dva roky.

Po celú dobu, čo jedinák bol na vojne, úbohá pani nemohla sa uspokojiť. Konečne začala rozmýšľať o návrate synovom a budovať na stá vzdušných zámkov.

Jedného dňa otázala sa inžiniera:

„Až sa vráti, dáme mu Tildu za manželku?“

Pán Pavol videl príhodný okamih, aby sa pomstil

za špatný výsledok, jaký mu donieslo jeho vyznanie lásky pred rokmi učinené — a odpovedal že nie.

Ale všetko spiklo sa proti úbohému tatuškovi — účtoval a nespýtal sa vopred srdiečka svojej dcérušky.

Keď konečne Ferko sa vrátil, bol v dome najväčší sviatok

Ona upierala svoje čierne oči na hodného jazdeckého oficiera, — švihácky dôstojník jazdecký zas pozeral na Tildu, ktorá stala sa medzitým tak roztomilou.

Ferko potom zbožne naslúchal pána Pavla, s úsmevom naslúchal svoju matku, nakoniec však, obrátil sa k Tilde s tvárou vážne zamračenou a doložil:

„My, slečna, nemôžeme nijak žiť bez seba! Vy ste kostolíček a ja som zvonička.“

A rozhodný tento dôvod nikto neodvážil sa podvrátiť.

Nevzdelaný nebožtík.

Napísal: *Octave Pradels.*

Po znamenitom obede, ktorý som si bol i vinom náležite zalial, dopustil som sa tej neprozreteľnosti, že som vyšiel von bez kabáta. Bola zima, že by ľúto bolo i psa vyhnat z domu. Následok toho bol, že som dostal zapálenie pľúc.

Traja lekári pribehli k môjmu lúžku. Čo som mal robiť proti trom? Nezbývalo mi iné než umreť. A to som aj urobil — oficiálne aspoň — kdežto v skutočnosti bol som mrtvý len zdánlivo.

Lekári ma vyhlásili za mrtvého a bol som uložený do vyrezávanej rakvy z dubového dreva so striebornými ozdobami: synovec môj a jediný dedič dal mi spraviť veľký pohrab.

Naslúchal som všetko, čo sa vókol hovorilo: sluch môj bol kromobyčajne zbystrený, tak že som zasluchoval i cez steny, ale naprosto nebol som schopný ani len trochu sa pohnúť.

A verte mi, málo som bol potešený, keď sa priblížila chvíľa, že som mal byť odnesený do príbytku hmyzu a krtovej.

Pred odvezením mojej mrtvoly dostavilo sa mnoho priateľov. Obklopili ma a navzájom predbehovali sa vo vyslovovaní sústrasti a komplimentách môjmu synovcovi. Dedič môj s času na čas nutil sa do plaču, aby vyronil niekoľko slz.

A počul som rozmluvu:

„Ubohý človek, jaké to nešťastie!“

„Jak zlaté mal srdce!“

„Jak poriadny to bol človek!“

„Učinená ochota a laskavosť!“

„A roztomilý v každom ohľade!“

„Ľudia znamenití, na nešťastie, najčastejšie odchádzajú zo života!“

Bol som tým blažený . . . pokiaľ ovšem dovoľovalo to moje polozenie.

A o pol dvanásť pred poludním bol som donešený do kostola.

Razom lamentácie mojich priateľov sa zmenily:

„Tisíc striel, to je zima!“

„Povetrie pravá fujavica!“

„Veru nerobí dobre, kto umiera v decembri!“

„Keby to bol vedel, bol by listovne vyslovil svoju sústrasť!“

Obrad bol u konca, načo sa hnul sprievod k hrobítovu.

To bolo už preda primoc!

Obecenstvo, ktoré šlo za mojou rakvou, ustavične takto hovorilo:

„Pred obedom sa dať pochovať, to je zhola až smiešne!“

„Žalúdok mám už ako v klieštach!“

„A ja nohy zkrehlé mrazom!“

„Čo keď by sme opustili sprievod a prebehli vozy a očakávali rakev pri hrobe?“

„Výborný nápad!“

A zdalo sa, jako by nápad ten boli mali všetci, všetci, lebo náhle som nepočul viac nič.

Zmocnil sa ma zúrivy hnev ku všetkým týmto sta-točným priateľom a to bola príčina, prečo som razom pocítil, že mi ožily všetky údy.

Pokúsil som sa o pohyb nohama. Podarilo sa mi. Ale truhlu otvoriť nedajbože.

Oh, synovec môj previedol vec veľmi dobre! — Truhla bola zaklincovaná znamenite! — Zabúchal som pästami na vrchnák. — Zkríkol som. — Nosiči sa ponáhľali ma vypustiť — Vyskočil a — nevidel som kolo seba živej duše. — Všetci ma* už pri hrobe očakávali.

„Doneste ma domov!“ zareval som. „A rýchle!“

Príhoda tá ma tak vytrávila, že pocítil som hlad jako vlk.

Za pol hodiny som jedol poriadnu pečenku a tešil sa z výrazov tváre priateľov mojich, až sa mňa nedo-čkajú.

Uzamknul som sa predovšetkým a usnul som ako dudok.

Na druhý deň obdržal som poštou najmenej sto listov.

„Aha,“ mienil som, „žiadosti o obnovenie priateľstva!... Pozde. milí priatelia, znám vás už!“

Mýlna mienka! Boly to listy prekypujúce hrubo-stami. Tu podávam dva z kopy vyňaté listy, v ktorých sa sústreďuje smysel ostatných, na ukážku:

Prvý:

Milý B.! Môžeš ešte koľkokrát ti ľúbo umreť, ale nespoľehaj sa, že sa zúčastním na tvojom pohrebe, lebo sám si nebol dosť zdvorilým vytrvať až do konca.“

A druhý:

„Pán B! Chovanie vaše nedá sa ničím ospravedlniť. Ostatne to bolo však všeobecné mienenie. Muž, ktorý sa dáva dopoludnia pochovať, dáva na javo i nedostatok vzdelania.“

Čo sa týka môjho synovca jako šťastného dediča, toho zachvatila influenza a ťahal do postele, kde sa teraz

oddal hlbokému a úprimnému zármutku preto, že som — živý.

Aby kto mohol posúdiť svojich priateľov, treba ich počuť hovoriť o vlastnom pohrebe.

HOSPODÁRSTVO.

Pestovanie a opatrovanie ovocných stromov a pu-stošenie škodlivého hmyzu.

(Pokračovanie.)

Stromová školka sa má na záhony podeliť, na kraje týchto a na kraje hlavnej cesty sa matečné stromy posadia. Dobré hospodárske podpníky si zaopatrimo buď zo semena, alebo v hore zpod stromami vyrastených semenáčkov. Najlepšie je dochovávanie zo semena.

Jablká a brušky plané, keď už dobre dozrely, so-sbierame, dreveným tlkom v drevenej nádobe roztlčieme, potom na plachtu všetko prestreme, aby na slnku dobre otieklo; potom to na riečici preosejeme a čisté semeno v čistej vode dobre žmolíme, aby sme na tom semene nachodiaci sa mastný slyz smyli, lebo tento zapríčiňuje často, že sa semeno zdusi a nezíde.

Ku vysiatiu hotové semeno do komposta pripravene-ho z dreveného popola piesku a vody vysypeme a v ňom dobre zamiešame, tak prihotovené semeno na ozna-čený ostredok do riadkov zasejeme. Vzdialenosť riadkov jeden od druhého má byť 30 centimetrov, hĺbka 4 centi-metre. Zasiaté semeno sa drobnou sypkou zemou s dre-veným uhlím premiešanou proti plesni pokryje. Aj k jarnému siatiu semeno pripravíme pacovaním a zasý-paním po vrstvách. Slivkové kôstky 3—4 dni vo vá-penej vode močme a len potom ich sadme. Čerešňové a višňové kôstky i s ich mäsom spolu zasadiť môžeme

Pri sbieraní semena musíme pozorovať, aby sme z nezdravého, slabého stromu ovocinu alebo semeno z nevyvinutého, nezralého ovocia neshierali.

Hriadky so zasiatym semenom sa musia opatrne plieť, polievať a zem viackrát malou motyčkou zkypriť.

V jaseň sa semiačky z hriadiok vykopú a roztriedia. Vtedy sa vykoná i skrátenie koreňa a pnika. Hlavný koreň sa na $\frac{1}{3}$, bočné ale na 2—3 centimetre skrátia, vtedy sa i slabšie semenáčky cieľom tuhšieho hnanie na $\frac{2}{3}$ šikmo srežú.

Prostredné semenáčky cieľom štepenia v zime sa na prístupné miesto, prípadne v dobrej pivnici prihrabú, slabšie sa na dobrú hriadku posadia aby zhrubly.

Z hory brané podpníky, ponevác majú málo a zlé korene, ich drevo následkom nedostatku povetria a svetla je dopukané, na sadenie do stromovej školky nie súce-

Sbieranie vrublíkov a očiek.

Vrublíky a očká len z vyprobovaných, tedy miest-nym pomerom zodpovedajúcich a celkom zdravých ma-tečných stromov sbierajme. Haluze, ktoré sa na polud-ňajšej strane stromu nachodia, sú najvyvinutejšie, tak podobne i očká; na koncoch vrublíkov nachodiacie sa

očká a puký majú sa vždy odrezat'. Šľachtenie stromu konat' sa môže štepením a očkovaním.

Štepiť sa môže len na jar, očkovať behom dvojnásobného miadzgotoku totiž od 20. júna do 15. júla a od 15. aug. do 10. sept.

Najznámejšie spôsoby štepenia sú:

1. Spojkovanie	pri tenkých podpníkoch.
2. Článkovité spojovanie	" " "
3. Štepenie do rozkalu	" hrubších "
4. Štepenie za kôru	" " "

Očkovanie je dvojaké a síce so ženúcim a spiacim očkom. Na ženúce očko sa pri prvom miadzgotoku koná, ktoré ešte toho roku vyženie, a jestli sa očkovanie nevydarilo, pozdejšie na spiace očko obnoviť sa môže. Šľachtenie na spiace očko je lepšie a istejšie, to očko až budúcej jary počne hnať. Pri obrezávaní štiepkov máme pred očima mať silu štepu, hrúbku výhonka. Šľachteného stromu ročný výhonok, keď je slabý na $\frac{2}{3}$, keď je silnejší na $\frac{1}{3}$ šikmo nad očkom sa má skrátiť; nasledujúceho roku na jar obdržaný nový výhonok na protivnej strane, skrze obdržanie rovného pňa skrátime. najspodnejšie bočné výhonky cele, vyššie ale na dve-tri očká skrz hrubnutie pňa, zrežeme. Keď takto opatrované stromky výšky na 2 m. dosiahly, priberieme sa ku tvoreniu koruny, musíme 4—5 zdravých očiek vyhľadať a na ich vývin pozorovať. Všeobecné pravidlo je, aby sme stromky jadrového semena na jar alebo v jaseň, kôstkového ale za zelena v lete obrezávali, lebo v tomto čase budú najmenej trpeť od glejotoku.

Za spomenutia hodné držím, či vysoké a či nízko-pňové stromky pestujeme. O stromkoch dľa podoby a nížiakoch, kytkovitých, vejárovitých, ktoré do oboru umeleho zabradníctva patra, nehovorím.

U nás sa najviac za vysokopňové stromy zaujímajú a ich sadia, udávajúc za pravidlo že sa peň má 190—200 cm. vysoko vyťahnuť, asice preto sú za vysokopňové stromy, lebo dľa ich mienky len vysokopňový strom môže vydať hojnú úrodu.

Ale tento dochovávací smer je rozhodne mýlny.

Francúz, ktorého tak vďačne za majstra pri pestovaní ovocinárstva uznávame, so zvláštnou úľubou pestuje nížiaky a polopňové a vysokopňové stromy nižšie pestuje, než Nemeč.

Praktický Severo-amerikán už pred 50 rokami spozoroval prednosti nízkopňových stromov.

Pri nízkopňových stromoch jadrovitých výška pňa má byť na 1 meter pri kostkovitých na 75 cm.

Prednosti nízkopňových stromov sú:

1. Včasnější obdodenie;
2. úrodnejšie, lebo má väčš vparujúci priestor;
3. ponevác má viac brostu i ovocie je dokonalejšie;
4. ponevác sa ovocie bližšie pôdy nachodí, vypary jej ju dokonalejším robia;
5. vetor a víchor ich menej môže znepokojovať;
6. oberanie úrody tak sa vykonať môže, že pri tom ani strom, ani ovocie netrpí;

7. každá práca, buďto čistenie, rezaie, pustošenie hmyzu, oberanie ovociny s najväčším úsporom času vykonaná byť môže.

Pri všetkom tomto najnápadnejšia je výhoda veľkosť ovociny, ktorá veľkosť vyrovná množstvo úrody, a že nízke stromy i proti mrazom ochránime.

O sadení stromov pojednávať na tomto mieste držím za zbytočné, ponevác je to v návode vysokým ministerstvom obecním predstavenstvám podanom, dostatočne opísané.

V tomto som v krátkosti predložil prevádzanie ovocinárstva; osoh i prednosti pestovania ovocných stromov obzvláste; sriadenie ovocnej školky, sianie semena a spôsoby šľachtenia, obrezávania stromov. A teraz prejdem na druhú čiastku mojej prednášky: na pustošenie chrústov, húseníc a iných škodlivých hmyzov.

(Dokončenie nasleduje.)

Vyzvanie k predplateniu!

Bližime sa k jaseň, tedy k tej dobe, v ktorej po namáhavých jarných a letných prácach môžeme viac času obetovať seba vzdelávaniu. Počas jarných a letných namáhavých telesných prác, vzdelávanie ducha zväčša odpočívá, vtedy do únavy sme zamestnaní telesnými prácami natoľko, že veru často týždne a týždne ani nepomyslíme na knihu. Čo sme ale zameškali vtedy, to sa usilujme dohoniť teraz, keď budeme mať viac sťihu. S nastúpením jaseň zaopatrimo si dobrý duševný pokrm, ktorý nám sošľachtí ducha a z ktorého popri tom budeme vstave čerpať potrebné známosti.

Takýto potrebný duševný pokrm najde cenené slovenské obecnstvo v našom časopise. **časopis** náš **popri politike** donáša v každom čísle viac **poučných článkov**, donáša **mrvno-poučné rozprávky** a **rozjimanía**. Jedným slovom je tak rozmanitého obsahu, že v ňom najde **jak politik**, **tak aj s politikou sa nezaoberajúci** mnoho zaujímavého a poučného. Časopis náš je, čo sa týče **objemu, najobsirnejší** a čo sa týče **obsahu, najrozmanitejší** a **najbohatší** z pomedzi všetkých slovenských časopisov.

Politický smer nášho časopisu je **vlastenecko-liberálny**. Zodpovedno nášmu politickému programu v prvom rade bojujeme a aj budúce bojovať budeme **proti nevlasteneckému smeru národnostných prepíatcov**. Panslávski agitatori rozsievajú semeno nenávisťi v našom dobrom ľude oproti bratom Maďarom, s ktorými žijeme už od tisíc rokov bez toho, aby kedy bola povstala medzi nami nejaká nesvornosť. My sme užívali svoj materinský jazyk slobodne tisíc liet a užívame ho aj teraz. Nik nám ho nebral a nik nám ho ani neberie. Lúbili sme vlast našu a ľúbime ju aj

teraz a ľubiť ju aj budeme. Nikdy sme nehľadali za hranicami bratov, ani ich nehľadáme, ani ich hľadať nebudeme. Bratmi sú nám Maďari, s tými žijeme a žiť budeme. **My sme boli vždy dobrí Uhria, nimi sme a nimi aj zostaneme.** Bojovali sme vždy za vlasť našu drahú, krv svoju sme cedili za celistvosť jej, za zveladovanie jej. Rovné práva s bratmi Maďarmi a s inými vo vlasti žijúcimi národnosťami sme požívali vždy a ich aj požívame.

Ďalej odhodlane budeme bojovať aj proti **ľudárom**, ktorí sú **pre pokoj krajiny práve tak nebezpeční**, ako národnostní agitátori. Národnostní agitátori popudzujú proti všetkému, **čo je vlastenecké**, ľudári ale proti všetkému **čo nie je katolícke**. Účinkovania obúch sú nanajvýš škodlivé pre krajinu, lebo agitácie ich podrávajú svornosť a bratskú lásku medzi občanstvom našej milej vlasti. Úlohou našou bude teda, aby sme dobrý slovenský ľud vystríhali pred agitáciami týchto stránok.

Na základe v krátkosti podaného programu prosíme o **ďalšiu dôveru** ct. obecnstva, prosiac priateľov našich zásad, aby časopis náš všemožne rozširovali.

Vlastenecký smer a liberálne zásady, ktoré zastávame, zaslúžia všestrannú podporu.

Časopis náš **stojí ročite len 2 zl.**
na pol roka 1 zl.
do konca roka — **50 krov.**

Dopisovatelia dostanú **zdarma** časopis náš.

Predplatitelia «Slovenských Novín» dostanú časopis náš za **pol ceny**.

CHÝRNÍK.

Pamiatka smrti kráľovnej Alžbety. Deň 10. septembra ostane naveky dňom hlbokého smútku uhorskej krajiny. V ten deň jeden netvor bezbožnou rukou vyhasil život našej milovanej kráľovnej prebodnúc to srdce, ktoré bilo za blaho nás všetkých. Ťažká rana zadaná jej šľachetnému srdcu ranila i srdcia millionov ľudu, ktorý stále žerie za svojou patrónkou. Dňa 11. t. m. vo všetkých chrámoch krajiny prosili verní poddaní, aby Boh oslávil dušu našej kráľovnej a doprial jej pokojného odpočinku a odbavaly sa služby Božie, venované pamiatke kráľovnej, ktorá podstúpila tak mučednícku smrť. Hlavné mesto i zovňajškom dalo výraz svojho smútku: na ministerských, mestských, stoličných a iných verejných budovách a chrámoch visaly čierne zástavy a v chrámoch odbývaly sa smútočné služby Božie, na ktorých zúčastnili sa mešťanstvo a školská mládež. — Úradné bohoslužby odbavovali

sa Matiašovom chráme v Budíne, ktorý na túto príležitosť s veľkou smútočnou pompou ozdobili. Na prostred hlavnej lodi stál katafalk, ktorý zdobili korunovačné odznaky, erby Uhorska a spoločných zemí. Okolo katafalku stáli čestnú stráž strážnici koruny s alabardou v ruke. Vládu zastupovali ministri: Vlasic, barón Fejérváry, Hegedüs, Plósz, Lukács, Darányi a Cseh; hlavní dvormajstri gróf Andrassy a barón Desider Bánffy; ďalej prítomní boli štátni sekretári Gromon, Ignác Széll, Nemeskéri-Kiss a Csörgheő, členovia zakonodarstva, predsedovia vysokých súdov a úradov, predstavení hlavného mesta, peštianskej stolice, vysokých škôl, dôstojnícky sbor a tunajší zástupci cudzích štátov a veľké obecnstvo. Pri veľkom rekvieme pontifikoval knieža-primas kardinál Vaszary za veľkej assistencie hlavnomestského kňazstva. Slávnostné služby Božie skončili sa až okolo poludnia. — Vo Viedni z príležitosti pamiatky smrti kráľovnej smútočné bohoslužby odbývaly sa v chráme Burgu, ktorý bol ozdobený čiernymi draperiami a pred oltárom postavený bol pod skvostným baldachínom viac sto sviecami osvietený katafalk, na ktorom položený bol vejár a jeden pár ženských bielych rukavičiek. Na rekvieme prítomný bol jeho veličenstvo kráľ so všetkými vo Viedni meškajúcimi členami panujúceho domu, ďalej spoloční ministri, všetci rakúski ministri na čele s grófom Thunom. Uhorskú vládu zastupoval ministerský predseda Széll a minister a latere gróf Széchenyi. Ďalej prítomní boli všetci dvorní hodnostári, generalita, členovia rajchsrátu, diplomatický sbor, vysoká aristokracia a obecnstvo. Jeho veličenstvo kráľ a členovia panujúcej rodiny veľmi dojatí počúvali omšu. Aj v iných viedeňských chrámoch boli smútočné bohoslužby.

Vyznačený farár. Jeho veličenstvo kráľ zlatým záslužným krížom s korunou vyznačil Matiaša Butkoviča kat. farára v Lednici za jeho zásluhy preukázané na poli cirkve a verejného dobra.

Voľba rychtára. Za rychtára v Lipt. Sv. Mikuláši zvolený je Ján *Volko* ml., dosavadný policajný radca.

Rodina jedného ablegáta v nebezpečí. Dňa 8. t. m. večer kraj. vyslanec Géza Gajári i so svojou rodinou viedol sa na koči vo vacovskom chotári na svoje panstvo, keď ho na ceste zastihla búrka a bezprostredne pri koči uderil hrom do čriedy Gajáriho a zabil šesť volov. Na koči sediacich hrom tiež omráčil, ale na šťastie nič sa im nestalo.

Veže na rusko-nemeckej hranici. Ruská vláda cieľom obránenia rusko-nemeckej hranice na jednej dlhšej čiari dala postaviť pre pohraničných strážnikov viac asi dvanásť metrov vysokých drevených veží, ktoré sú jedna s druhou, ako i s najbližším pohraničným kordónom spojené telefonom, následkom čoho strážnik všetko čo s veže spozoruje, hneď môže na vedomie dať susedným vežiam a najbližšej stráži. A aby strážnici ešte lepšie mohli konať svoju povinnosť, opatrili ich ďalekohľadmi. Tento vežový systém chcejú Rusi zaviesť pozdĺž celej rusko-nemeckej hranice.

Ministerský predseda o gazdovskom stave. Ministerský predseda Koloman Széll tieto dni navštívil s viacerými ministrami poľnohospodársku výstavu v Segedíne, a tam povedal dve reči, z ktorých vysvitá, jak vážnu starosť má vláda o hospodárov. Ministerský predseda keď na pozdravujúcu reč odpovedal, osvedčil sa, že on a s ním všetci členovia vlády s veľkou pozornosťou sprevádzajú stav poľného hospodárstva, jehož záujmy nosí na srdci. Vláda považuje si za povinnosť pestovať, brániť, podporovať a vyvíňovať hospodárstvo, a preto s radosťou prišiel ta, aby sa presvedčil o tom výsledku, ktorý poskytuje uhorské poľné hospodárstvo. V druhej reči, ktorú ministerský predseda povedal na hostine dávanej na počtu členov vlády, vyslovil sa medzi iným takto: „Milujem zem od môjho detinstva — hovoril Széll — nielen preto, lebo som toho presvedčenia, že hospodári sú tým živlom, ktorý udržuje štát a že gazdovia sú prvou oporou štátu, ale i preto, že milujem tú hrudu, ku ktorej sa viniem a vinieme sa všetci a ktorá vdýcha do nás nevyhasiteľnú a nehynúcu lásku ku vlasti našej; tá hruda, tá zem viaže nás svätými sväzkami ku otčine drahej. Obrániť túto zem a udržať ju pre našich gazdov: je svatou povinnosťou spoločnosti a krajiny, lebo konečne i to je pravda, že koho je zem, toho je i krajina. A aby sme zem udržať mohli, musíme podporovať gazdov a hospodárov.“ A potom ministerský predseda utešene líčil, ako sa majú sdrúžiť všetci činitelia: vláda, obecnstvo, hospodári v jeden šik a spolupracovať na pozdvihnutí roľníka a pripil na rozkvet a blahobyť gazdov. Veľavýznamné reči ministerského predsedu prijalo skvelé obecnstvo s veľkým oduševnením.

Do grófskeho stavu povýšený farár. Z Rímu oznamujú, že taliansky kráľ Umberto za veľké vlastenecké a na poli milosrdenstva nadobudnuté zásluhy Giuseppa Bertolettiho farára v Altare povýšil do grófskeho stavu. Takto vyznačený farár má právo svoj rang poručiť svojmu najstaršiemu bratrancovi, od ktorého zas tohoto synovia dedič budú grótsky stav.

Korotnai na slobode. Naším čitateľom je dobre známo, že lekár dr Árpád Korotnai bol obkradnul svoju pacientku, jednu starú vdovu, keď táto už mŕtvá ležala. Súd bol odsúdil zlodēja na štyri a polroka do žalára. Korotnai teraz vyplnil dve tretiny svojho trestu a pretože sa vo zariadení príkladne choval, pustili ho na podmienenú slobodu. Neskôr pravdepodobne vystáhuje sa do Ameriky.

Sňah. Z horných stolíc: liptovskej, spišskej a oravskej píšú, že vysoké Tatry kryje už sňah a povetrie sa veľmi schladilo.

Pozor na pečené zemiaky. Päťročný chlapček robotníka Schöffmana v Hagenbrune, keď jeho rodičia na poli zemiaky piekli, vzal si do svojej zásterky niekoľko takých zemiakov, ktorých šupa zhorela na žeravé uhlie. Od horiacich zemiakov chytily sa chlapčekovi šaty a utrpel tak veľké popáleniny, že ho museli odviezť do Viedne na kliniku, kde vzdor lekárskej pomoci skončil.

Na pamiatku našej kráľovnej sadené stromy. Ministerstvo orby vydalo pekné album pod názvom „Erzsébet királynék emléktái“ (Pamätne stromy našej kráľovnej Alžbety), v ktorom podáva zprávu o sadení pamätných stromov po celom Uhorsku. — Ministerstvo orby v deň menín zvečenej kráľovnej, dňa 19. novembra 1898. vyzvalo pozornosť uhorského obecnstva na sadenie Alžbetiných stromov. A jako o tom dáta peknej knihy teraz svedčia, s utešeným výsledkom, lebo od dňa vyzvania do konca júla 1899. roku vysadili v Uhorsku 1.503.842 ihličiatých, 123.470 listnatých a 139.959 ovocných stromov a 120.142 rozličných krikov spolu tedy vysadilo sa dva milióny sedemsto osemdesiatšedem tisíc štyristo trinásť Alžbetiných stromkov. Zpráva ministra orby poznamenáva, že z mnohých miest, ktoré zaslaly nespočítateľné zprávy o počte zasadených stromov, tie nie sú v štatistike vypočítané, pretože ale počet tých je značný, tak možno tvrdiť, že vyše troch miliónov stromov zvečňuje po krajine meno kráľovny Alžbety. Ministrom vydané album obsahuje 102 pekných obrázkov, ktoré predstavujú väčšie sady a lesíky založené na pamiatku kráľovnej v jednotlivých mestách. Skvostné vydanie albuma minister predostrel kráľovi. Pamätný spis pošlú všetkým tým, ktorí sadili stromy na pamiatku kráľovnej.

Víchor a búrka. Minulý piatok večer na viac miestach Európy zúrila veľký víchor spojený s búrkou. Ponad hlavné mesto Budapešť pretiahla sa povichrica tiež a narobila veľké škody. V Kőbányi víchor porúchal práve stavaný reformátsky kostol natoľko, že ho budú museť znova stavať. Asiace obrovský víchor sboril vysokú vežu ešte úplne nedostaveného pekného ev. ref. chrámu a ťažké kamene preborily všetky lešenia a veľmi porúchaly i sám kostol. Na šťastie nikomu sa nič nestalo. Ev. ref. chrám minulého roku počali stavať a už bol celý pod krovom. Škoda obnáša mnoho tisíc zlatých. Policia dala sborený chrám obohnať zábradlím, aby sa väčšie nešťastie nestalo. — O podobnom víchre píše i z turčianskej stolice, kde povichrica obzvlášť v obei Belej narobila mnoho škody. Víchor postřhal strechy z 38 domov a od koreňa lámal stromy. V Nedožore odtisol víchor humno na susedný pozemok, bez toho, aby ho bol porúchal. Víchor oznamujú aj z ostatných severovýchodných stolíc uhorských. — Práve v tom čase zúrila tiež obrovský víchor v Paríži. Tu sa zároveň pretrhly oblaky a voda pohubila vodička elektrického svetla, tak že v divadlách pre tmú nemohli dávať predstavenia a v mnohých uliciach vyhaslo svetlo. Víchor s jedného divadla strhol strechu. Na šťastie nikde nepadol ľudský život za obeť.

Železničné nešťastie. Z Lvova oznamujú, že medzi stanicami Pluchov a Zborod následkom srážky vyšinuly sa dva osobné vlaky, pričom siedmi cestovatelia utrpeli úrazy.

Hromom zabíjajú vojaci. Do jedného lágru 60. pešieho pluku manevrujúceho v chotári Dolného Kežmarku, v noci so soboty na nedeľu jedon za druhým dvakrát uderil hrom. V šiatry spalo dvadsať vojakov, z ktorých hrom štyroch naskutku usmrtil a desiatich ranil.

Požiare. Minulý týždeň zúril veľký požiar v Liptovskom Ružomberku. Zhorelo viac budov tamojšej textilnej fabriky, čím na istý čas viac robotníkov nebude mať práce. Že sa požiar nerozšíril i na ostatné budovy, má sa čo ďakovať spojeným silám hasičov, ktorí sebaobetivou ťažkou prácou požiar lokalizovali. Škoda obnáša okolo 120.000 zlatých, ale nahradí sa, lebo fabrika bola assekurovaná. — Vo *Veľkej Revúci* posiaľ ešte z nevyprávanej príčiny chytila sa strecha rím. kat. chrámu. Panoval veľký vetor, ktorý roznášal iskry na susedné domy, tak že naraz na dvadsiatich miestach vzniknul oheň. Hasiči ačkoľvek museli svoje sily podeliť, tak statne pracovali, že na rozličných miestach hroziaci požiar udusili. Ale i tak je škoda veľmi značná. — V obci *Bajóth* (ostrihomska stol.) zhorel katolícky chrám, z ktorého farár Lenz len s veľkým nebezpečím stačil vyniesť sviatosť oltárnu. Sotva Lenz vysiel, chrám sa sboril. — V *Alsó Vadász-i* (stol. Abanj Torna) len nedávno šestnástim gazdom zhorela úroda a teraz zas zúril požiar, ktorému padlo v obeť tridsaťosem domov, mnoho hospodárskych stavísk, krme a úrody. — V ostrihomskej obci *Iesa* zhorelo 87 domov i s hospodárskymi staviskami. Bieda obyvateľstva je k neopísaniu.

Slezinnou sneťou nakazení Iudia. Pod týmto názvom dľa časopisu „Liptó“ podali sme chýr, že v Trnovei tamojšiemu ev. farárovi odpadol kus statku na slezinnú sneť a že sa staly pravdepodobne neriadnosti okolo odpratania odpadnutého kusu, lebo sa nemoc rozšírila i na Iudí. Teraz tamojší vel. pán ev. farár Method M. Bella upravil na redakciu „Liptó“ list, v ktorom sa ohradzuje, že by jeho obťažovalo nejaké premeškanie okolo vovlečenia a rozšírenia sa epidemie. „Liptó“ k tomu dokladá, čo i my, ponač sme chýr dľa neho prevzali, prizvukujeme, že sa to v tom chýre netvrdilo o pánu farárovi, jeho zlomyselnosť sa nepredpokladala a preto Intujeme, že nedorozumením tomu chýru privlastňuje takú tendenciu. O úprimnosti p. farára svedčí i to, že i on jedol z mäsa odpadnutého kusu. I tá chyba, že vrchnosť zdravým kusom mäsa bola zavedená, obťažuje iného, on o tom nemal ani vedomia.

Hlavnomestské školy. Do škôl udrzovaných výlučne hlavným mestom previedly sa už zápisy a štatistika vykazuje, že do 72 Iudových škôl zapísalo sa 46.374 žiakov, o 1134 viac než minulého roku. Krem Iudových škôl udrzuje hlavné mesto i viac vyšších škôl, do ktorých sa zapísalo 10.190 žiakov. Prirátajúc tento počet ku žiakom Iudových škôl, vysvitá, že len hlavné mesto dnes 56.564 deťom poskytuje školu. Behom mesiaca septembra obyčajne ešte asi 4000 žiakov pribudne k vyše vykázanému počtu. A keď de obľadu vezmeme, že mesto udrzuje i učňovské školy, do ktorých chodí 12.000 učňov a óvody, v ktorých okolo 8000 detí dostáva výchovu, tak vzrastie počet dietok chodiacich výlučne len do mestských škôl n. mohutnú číslu: 80.000! Hlavné mesto na udrzovanie svojich škôl obetuje peknú summu. Ročíte troví na školy asi štyri milióny zlatých.

Manévre na okolí Pápy rozhodnutím jeho veličenstva vystaly. V Pápe bolo už všetko prichystané k uvítaniu jeho veličenstva, boli tam už i arcikniežatá Franc Ferdinand, Jozef a Otto, keď došla zpráva z vojenského úradu jeho veličenstva, že manévre pre mimoriadne špatné počasie, jaké na tom okolí panuje, vystaú. Vojaci sa tomuto chýru veľmi potešili, nie však obyvateľstvo Pápy, ktoré by bolo veľmi okázale prijalo jeho veličenstvo.

Pozor na peniaze. Manželka Antona Ehlera železničného strážnika v Tárnoke tieto dni doniesla domov zdedných 600 zlatých a zakrútila ich do dvoch servítok, ktoré bol dal Ehlerovi Július Takács holič z Budapešte ako záloh za to, že mu požičal niekoľko šestákov. Na druhý deň prišla manželka holiča a vrátila vypožičané peniaze strážnikovi, ktorý nevediac čo skrývajú servítky vrátil záloh Takáčovej. Len potom dozvedel sa od svojej manželky, že zo servítami aj dedictvo dal svojmu dlžníkovi. Pravda hneď bežal ku Takáčovcom, títo však zmizli bez stopy. Ehler oznámil vec hlavnomestskej policii, ktorá teraz hľadá šikovného barbiera.

Luccheni. O ohavnom vrahovi našej kráľovnej píšu z Genfu, že jeho polozenie je také, jaké si bezbožný vrah zaslúžil. Ešte vždy sedí v tej celle, do ktorej ho vlani v novembri po odsúdení na doživotné väzenie uväznili. Luccheni už viackrát sa spytoval správcu väzenia, kedy ho pustia do spoločnej dielne. Nedostal však odpovede. Vrahovi zo zdravotných príčin dovoleno je denne predpoludním za polhodinu a popoludní tiež za polhodinu prechádzať sa na malom dvore väzenia otočenom vysokými múrami. Posiaľ ešte ani len jediný raz nemohol obcovať s ostatnými väzňami. Pri jeho celle je ešte jedna cella, v ktorej zariadili preňho osobitnú malú dielňu. Zhotovuje škatule z lepenky, pričom neprejavuje žiadnu usilovnosť; robí lenivo a nešikovne. Pokúsil sa už i s obuvníctvom, ale mu to veľmi zle šlo. Jeho cella, do ktorej ho na noc zatvoria, je malá a nečistá. Na večíté rabstvo odsúdený vrah viackrát spýtal sa strážnika i správcu, že či ešte svet hovorí o ňom, ale na túto otázku nedali mu žiadnej odpovede. Najväčšou túžbou Luccheniho je, aby mohol noviny čítať, o čom pravda ani len reči byť nemôže. Jediný človek, ktorý môže obcovať s Lucchenim, je kňaz väzenia Blanchard, ale duchovnému otcovi posiaľ nepodarilo sa priviesť vraha na pokánie. Len toľko mohol doceliť, že sa už nechvasta s hrozným svojim zločinom. Zdravotný stav vraha je zlý. Tvár jeho je bledá, vráskovitá, keď chodí len sa tak tacká a sotva čo je. Lekári väzenia myslia, že vrah už nebude dlho žiť.

Obete manévrov. Manévrom 6. (košického) vojanského sboru, ktoré sa odbyvajú v abanjsko-tornanskej stolici, padli v obeť už dvaja Iudia. Jedon je Michal Gál, obecný vojak v 34. pešom pluku, ktorého pri jednom bojovom útoku náhodou do brucha bodli; druhou obeťou je kapitán Max Freyberger, ktorý v attaku pri Torne padnul a kôň ho došliapal. Stav obúh ranených je povážlivý.

Vyšetovanie v brunovskom kaštieli. Langhammer, hlavný slúžny z Nového Mesta nad Váhom, už osobne zaviedol vyšetovanie v brunovskom kaštieli, kde — ako našim čitateľom už známo, — v byte zahradníka izbenný nábitok, stoly, stoličky a všelijaké iné veci tancovaly, lietaly, ani čoby ich nejaký „zlý duch“ bol sem tam hádzal. Hlavný slúžny s okresným notárom Pavlom Reva prišiel do Brunoviec a vypočul všetkých tých, ktorí videli tie zázraky; vypočítali boli Jozef Witwar správca panstva a diplom. inžinier, Vendelín Cibik panský zahradník, Alexander Ágh železničiar, Šalamon Weiner árendátor, Ilona Töttösy-Szittyay poštárka, Ludmila Trimlova guvernanka a ešte mnohí iní. Všetci videli, že v zahradníkovom byte tancovalo náradie, lietala metla a iné veci, ale každý to ináč rozpráva. Hlavný slúžny práve preto vyriekol, že „vrchnosť nemohla vypátrať žiadne také dôkazy, ktoré by svedčili o tom, že by sa tu boly nejaké nadprirodzené veci dialy“. Pred svetskou vrchnosťou aj cirkevná vrchnosť zaviedla osobitné vyšetovanie, udajne na priamý rozkaz knieža-primasa Vaszaryho. Eduard Sándorfi, kaplán z Pobeďima, ktorý bol tiež členom kat. cirkevnej vyšetrujúcej komissie aj ukázal zápisnicu vzťahujúcu sa na divy brunovské. Vtedy keď hl. slúžny vyšetoval v kaštieli br. Mednyánszkeho, prišiel ta aj generálmajor gróf Graevenitz, ktorý sa tiež veľmi zaujímal o záhadnú udalosť a ovedčil sa, že jak vrchnosť zastaví ďalšie vyšetovanie, tak on sám podá oznámenie ministrovi vnútra a poznamená i to, že aj jeho veličenstvu kráľovi rozpovie, čo a jaké divy dialy sa v brunovskom kaštieli. — Za takýchto okolností není sa čo čudovať, že na celom okolí brunovské strašidlo v stálom rozčulení drží obyvatelstvo.

Drahé zaucho. Z Osieku píšu, že statkár V. Nikolič vyšiel na svoje pole a tam spozoroval, že jeho pastier vzdor zákazu pustil ošipané na oráčinu. Pre toto vzal pastiera na otázku a po krátkej vade udrél ho po tvári, pričom sa mu 1500 zl. brilantový prsteň sošmykol s prsta a na zemi zmizol. Ani po celodňovom hľadaní skvostny prsteň nemohli najst. Statkár ohlásil, že dá 100 zl. statočnému nalezcovi, ktorý mu prsteň navráti.

Závodenie pešiaka s vicináikom. Aradsko-čanádsku vicinálnu železnicu špatne zahaubil tieto dni jeden

rýchlonohý šuhaj z Malého Zomboru. Tento sa totiž s jedným pánom stavil o tri praclíky, že si stane pred lokomotívu do Makova idúceho vlaku, naraz sa pohne s vlakom a on prv príde do Makova než vlak vicinálnej železnice. O niekoľko minút po stávke počalo sa podivné závodenie; malo-zomborský chlapec soberúc k sebe jedného svojho priateľa, ktorý šiel popri násype, vydal sa na cestu. Stávka tak znela že chlapec nesmie bežať, len „ponahať sa“. A stávku predsa chlapec vyhral, lebo o 5 a pol minúty prv dorazil do Makova, než vicinálny vlak.

KU OBRÁZKU.

V myšlienkach.

Jaseň sa blíži a s ňou dlhé večery. V odľahlých dedinkách, kde sa ešte s petrolejom pre jeho drahotu nespriatelili, večierkom zapráskajú suché triesky na kozúbku a rodinka shromaždí sa okolo svojho svetla. Hlava rodiny najčastejšie pri kozúbku rozpovie povinnosti členov rodinky pre budúci deň a výsledky prác dňa chýliaceho sa k noci. V iných domoch zas síde sa mládež pobesedovať si a ani jedna deva neopomenie priniesť pár suchých polienok aby okolo kozúbku bolo čím veselšie. Lež kde-tu vyskytne sa i taký obrázok, jaký podávame na prvej strane. Deva, pohrúžená v myšlienky díva sa na práskajúci ohník. Je samotná, krem mačičky niet kto by ju rozveselil. Deva rozmýšľa o návrate svojich a malá mačička smúti, že sa s ňou už nezabáva.

K OBVESELENIU.

Či je liek dobrý.

V Marokku, jak sa zdá, lekári nemajú postlané na ružiach, lebo musia z lieku, ktorý predpisali popredným nemocným, polovicu vypiť, aby rodinu nemocného presvedčili o neškodnosti lieku. Aj posledne sa udal taký špatný prípad; následník trónu marokkánskeho onemocnel a lekár drzal za nutné upotrebenie herkej soli, z ktorej polovicu musel i on požiť. Je prirodzené, že tohto smutné následky ani u lekára nevystaly, čo dosvedčuje najlepšie to, že mu práčka hneď vypovedala a teraz si lekár hľadá druhú cestou oznamov v tamojších časopisoch.

Budapešťianska bursa s úradným značením cien dňa 15. septembra.

Obilie	Jakosť dla hekt.	Za 100 kilogr.		Cenné papiere	Peniaze	Tovar	Cenné papiere	Peniaze	Tovar
		od	do						
Pšenica banátska	75-81	8.20	8.75	Štátny dlh.			Prvá uhor. poisť. spol.	3225	3275
" pešťianska	75-81	8.15	8.75	Uhorská zlatá renta 4%	117.75	118.25	Pešť. uh. kupec. b.	1428	1431
" stolnobebrádska	75-81	8.20	8.80	Uhorská korunová renta 4%	95.20	95.30	Pešť. prvá vlast. sporiteľňa	8425	8475
Raž (žltá)	70-72	6.45	6.65	Uhorské regálové úpis 4 1/2%	99.75	100.75	Šajgo-tarjánska baňa na uhlie	331.00	336.00
Jačmeň na krm	60-62	6.40	6.50	Uhorské premiové úpis	161.50	162.50	Záložné listy.		
" na pátku	62-64	6.35	6.45	Uhorská tiisko-segedínska po- žička 4%	140.00	141.00	Uhorského pozem. úverkového ústavu 4%	94.75	95.75
" na várku	64-66	6.60	7.00	Uhorská žel. požička 4 1/2% v zl.	120.25	121.25	Uhorského úver. záložného ús- tavu 4 1/2%	100.00	101.00
Ovož	39-41	5.40	5.50	Uhorské vyzázkové úpis 4 1/2%	93.75	94.75	Uh. úver. ústavu a prémion 4%	120.50	121.50
Kukurica	—	4.85	5.25	Spoločná požička v bež. penia- zoch 4 1/2%	99.75	100.25	Peniaze.		
Repica	—	11.30	11.80	Žreby.			Cisársky dukát	5.70	5.75
Dateľinové semá, luc.	—	36.—	40.—	Spolku „Jó zív“	3.40	3.80	Dvadsať-frankovník	9.57	9.61
Prosó	—	30.—	32.—	Uhorského „Červeného križa“	9.50	10.00	Nemecká ríšska mairka	58.90	59.90
Svinská masť pešťianska	—	50.00	51.00	Razúskeho	21.00	21.50	Striebro	—	—
" " vúdecka	—	—	—	Bazilika	6.50	7.—			

Budapest—Galantha—Zsolna						Zsolna—Galantha—Budapest.						
Stanice.	triedy	osobný	rýchlo	osobný	rýchlo	Stanice.	triedy	osobný	rýchlo	osobný	rýchlo	osobný
		vlak	vlak	vlak	vlak			vlak	vlak	vlak	vlak	vlak
		I—III.	I—II.	I—III.	I—II.			I—III.	I—II.	I—III.	I—II.	I—III.
Budapest ny. p. ind.			7:30	9:15	6:20	9:05	Zsolna (Rajecz-fürdő) ... ind.	9:00	3:35	5:18	2:58	3:38
Galantha			10:20	2:30	8:58	3:00	Hricsó	9:17	—	5:36	—	3:57
Gány			—	2:41	—	3:09	Kottesó 97. sz. őrh.>	*9:23	—	*5:47	—	*4:05
Szered	érk.		10:34	2:51	9:12	3:17	Nagy-Bicse-Predmér	9:31	—	5:51	*3:21	4:14
Sár	ind.		—	*3:03	—	—	Pelvás 91. sz. őrh.>	*9:40	—	*6:00	—	*4:24
Szilád-Zéle			—	3:13	—	3:32	Podhr.-Vághéve 88. sz. őrh.>	*9:46	—	6:07	—	*4:31
Lipótvár	érk.		10:52	3:26	9:31	3:42	Vág-Beszterce	9:54	—	6:17	*3:39	4:41
Liptóvár	ind.		8:20	11:02	3:41	9:36	4:00	Milochó 82. sz. őrh.>	*10:03	—	—	*4:49
Madunicz 33. sz. őrh.>			8:29	—	*3:48	—	—	Puchó-Kocskócz	10:14	4:30	6:36	3:53
Kosztolány			8:37	—	3:56	—	4:13	Alsó-Kocskócz 77. sz. őrh.>	*10:20	—	—	*5:07
Drahóc 36. sz. őrh.>			8:46	—	*4:03	—	—	Bellus	10:27	—	6:49	—
Pöstyén			8:59	11:24	4:20	9:58	4:31	Lédecz	10:33	—	6:56	—
Pob.-Szerdahely 41. őrh.>			*9:09	—	*4:30	—	—	Illava	10:43	4:47	7:06	4:10
Brunóc			9:17	—	4:39	—	4:47	Dubnicz	10:53	—	7:16	—
Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.>			*9:22	—	*4:44	—	—	T-Trencs-Teplicz	11:01	4:59	7:24	4:22
Vág-Ujhely			9:36	11:45	5:05	10:18	5:03	Trencsén szem. p. u.>	11:21	5:13	8:26	4:36
Bohuszlavicz			*9:46	—	5:16	—	*5:13	Trencsén-Istebnik	11:27	—	8:33	—
Melsicz			9:57	*11:59	5:27	—	5:28	Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.>	*11:34	—	8:43	—
Kosztolna-Zajrecs 54. őrh.>			10:08	—	5:38	—	*5:38	Melsicz	11:44	—	8:57	*4:50
Trencsén-Istebnik			10:17	—	5:47	—	5:46	Bohuszlavicz	*11:53	—	9:09	—
Trencsén szem. p. u.>			10:25	12:16	5:55	10:48	5:51	Vág-Ujhely	12:05	5:43	9:32	5:06
T-Trencs-Teplicz			10:38	12:25	6:08	10:57	6:02	Csejte-Szt.-Kereszt 43. őrh.>	—	—	*9:41	—
Dubnicz			10:53	—	6:29	—	6:17	Brunóc	12:17	—	9:47	—
Illava			11:05	12:44	6:41	11:16	6:30	Poh.-Szerdahely 41. sz. őrh.>	—	—	9:53	—
Lédecz			11:16	—	6:52	—	6:41	Pöstyén	12:35	6:04	10:08	5:28
Bellus			11:23	—	6:59	—	6:48	Drahóc 36. sz. őrh.>	—	—	10:18	—
Alsó-Kocskócz 77. sz. őrh.>			*11:30	—	—	—	*6:55	Kosztolány	12:51	—	10:26	—
Puchó-Kocskócz			11:39	1:01	7:13	11:33	7:04	Madunicz 33. sz. őrh.>	—	—	10:34	—
Milochó 82. sz. őrh.>			*11:49	—	—	—	*7:14	Lipótvár	1:04	6:23	10:42	5:47
Vág-Beszterce			11:59	*1:15	7:34	—	7:24	Lipótvár	1:34	6:28	11:07	5:57
Podhr.-Vághéve 88. őrh.>			*12:07	—	*7:42	—	*7:32	Szilád-Zéle	1:47	—	11:20	—
Pelvás 91. sz. őrh.>			*12:14	—	*7:49	—	*7:39	Sár	—	—	*11:29	—
Nagy-Bicse-Predmér			12:26	1:32	8:01	—	7:51	Szered	2:02	6:45	11:36	6:15
Kottesó 97. sz. őrh.>			*12:33	—	*8:08	—	*7:58	Cány	2:22	—	11:50	—
Hricsó			12:42	—	8:16	—	8:07	Galantha	2:34	7:00	12:00	6:30
Zsolna (Rajecz-fürdő) érk.			1:00	1:55	8:35	12:35	8:25	Budapest ny. p. u. érk.	7:55	9:45	5:55	9:25

Nagy-Surány—Kis-Tapolcsány.				Kis-Tapolcsány—Nagy-Surány.					
Stanice.	triedy	miešan.	osobný	Stanice.	triedy	miešan.	osobný		
		vlak	vlak			vlak	vlak		
		I—III.	I—III.			I—III.	I—III.		
Nagy-Surány	ind.	5:00	12:35	4:42	Kis-Tapolcsány	érk.	6:15	4:41	6:45
Zsitva-Födemes		5:14	12:52	4:54	Aranyos-Maróth		6:39	4:51	7:11
Mánya		5:35	1:13	5:03	Taszár		6:56	5:02	7:30
Szt.-Mihályúr 4. sz. őrh.>		*5:45	*1:24	*5:16	Betekints 8. sz. őrh.>		*7:04	*5:08	*7:40
Vajk		5:56	1:36	5:25	Zsitva-Ujfalu		7:14	5:17	7:53
Verebély		6:23	2:00	5:45	Verebély		7:37	5:36	8:23
Zsitva-Ujfalu		6:36	2:16	5:56	Vajk		7:49	5:46	8:40
Betekints 8. sz. őrh.>		*6:46	*2:28	*6:04	Szt. Mihályúr 4. sz. őrház.>		*7:59	*5:54	*8:52
Taszár		7:00	2:40	6:12	Mánya		8:12	6:02	9:11
Aranyos-Maróth		7:28	3:07	6:25	Zsitva-Födemes		8:28	6:16	9:35
Kis-Tapolcsány	érk.	7:40	3:20	6:35	Nagy-Surány		8:41	6:27	9:52

Pelsőcz—Murány.				Murány—Pelsőcz.			
Stanice.	triedy	miešan.	miešan.	Stanice.	triedy	miešan.	miešan.
		vlak	vlak			vlak	vlak
		II—III.	II—III.			I—III.	I—III.
Pelsőcz	ind.	7:00	3:00	Murány	ind.	3:00	11:20
Horka-Özörény 1. sz. őrh.>		*7:16	*3:16	Hosszrét 14. sz. őrh.>		*3:10	*11:30
Licze-Gicze		7:38	3:38	Nagy-Rőcze		3:26	11:56
Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.>		*7:51	*3:51	Vizesrét 11. sz. őrh.>		*3:32	*12:02
Jolsva		8:21	4:16	Hisnyóvíz		3:44	12:31
Hisnyóvíz		8:51	4:41	Jolsva		4:08	1:01
Vizesrét 11. sz. őrh.>		*9:04	*4:54	Jolsva-Taplocza 6. sz. őrh.>		*4:17	*1:10
Nagy-Rőcze		9:27	5:17	Licze-Gicze		4:29	1:22
Hosszrét 14. sz. őrh.>		*9:44	*5:34	Horka-Özörény 1. sz. őrh.>		*4:50	*1:43
Murány	érk.	9:55	5:45	Pelsőcz	érk.	5:02	1:55

Tlačou cis. a král. dvornej kníhtlačiarne Viktora Hornyánszkeho v Budapešti.